

מראה מקומות: אנא השם/אנא בשם

ברוך סטרמן

Baruch.sterman@gmail.com

משנה מסכת יומא פרק ג

משנה ח

בא לו אצל פרו ופרו היה עומד בין האולם ולמזבח ראשו לדרום ופניו למערב והכהן עומד במזרח ופניו למערב וסומך שתי ידיו עליו ומתודה וכך היה אומר אנא השם עויתי פשעתי חטאתי לפניך אני וביתי אנא השם כפר נא לעונות ולפשעים ולחטאים שעויתי ופשעתי ושחטאתי לפניך אני וביתי ככתוב בתורת משה עבדך (ויקרא ט"ז) כי ביום הזה יכפר עליכם וגו' [*] והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

תוספתא מסכת יומא (כיפורים) (ליברמן) פרק ב

הלכה א

כיצד הוא מתודה אנא השם עויתי פשעתי חטאתי לפניך אני וביתי אנא השם כפר נא לעונות ולפשעים ועל החטאים שעויתי ופשעתי ושחטאתי לפניך אני וביתי ככת' בתורת משה עבדך כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו ואומר' והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם דברי ר' מאיר וחכמים או' עונות אילו הזדונות פשעיהם אילו המרדים חטאתם אילו השגגות מאחר שמתודה על הזדונות ועל המרדים חוזר ומתודה על השגגות אלא כיצד מתודה אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך וגו' והן עונין אחריו ברוך שם וגו' שכן מצינו דרך כל המתודין מתודין דוד אמ' חטאנו עם אבותינו העוינו והרשענו שלמה אמ' חטאנו ועוינו ופשענו דניאל אמ' חטאנו ועוינו הרשענו אלא מהו שמשה אמ' נושא עון ופשע וחטאה ונקא אלא כך היה מתודה חטאתי ועויתי ופשעתי לפניך

תוספות מסכת יומא דף לה עמוד ב

אנא השם -בירושלמי יש דבראשונה אמר אנא השם ובשניה אנא בשם כפר נא וכו'.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת יומא פרק ג

א"ר חגיגא בראשונה הוא אומר אנא השם ובשניה הוא אומר [דף יח עמוד ב] אנא בשם

רבינו חננאל (965-1055) מסכת יומא דף לו עמוד ב

ירושלמי תנא כיצד מתודים אומר עויתי פשעתי חטאתי כו'. א"ר חגי בראשונה אומר אנא השם ובשניה אומר אנא בשם ואמר והתודה עליו את כל עונות בני ישראל דברי ר' מאיר וחכ"א עונות אלו הזדונות כו' ומתני' בתרווייהו קתני אנא השם. וקיי"ל כמתני' דלגבי ר' לא משגחינן ברבי חייא דאמר [ביבמות מג וכי] ר' לא שניא ר' חייא מנא ליה. ועוד יש לומר כיון* שאין בהתוספתא אלא עויתי פשעתי בלא הזכרת אנא השם בתחלה כלל בא ר' חגי לומר בראשונה ובשניה מזכיר בשניהן אנא השם והרואה טעה:

רמב"ם (1135-1204) הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ב

הלכה ו

זה שנאמר בתורה וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל, מפי השמועה למדו שזה וידוי דברים, נמצאת למד שהוא מתודה ביום זה שלשה וידוים, אחד על ידי עצמו תחילה, וידוי שני על ידי עצמו עם שאר הכהנים, ושניהם על פר החטאת אשר לו, והוידוי שלישי על ידי כל ישראל על שעיר המשתלח, ומזכיר את השם בכל וידוי מהן שלש פעמים, כיצד הוא אומר אנא השם חטאתי עויתי ופשעתי לפניך אנא השם כפר נא לחטאים ולעוונות ולפשעים שחטאתי ושעויתי ופשעתי וכו' שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, הרי שלש פעמים הזכיר את השם, וכן בכל וידוי מהן, וכשהוא נותן את הגורל על שעיר החטאת אומר להשם חטאת, נמצא מזכיר את השם ביום זה עשר פעמים, ובכולם הוא מזכיר ככתבו שהוא השם המפורש, בראשונה היה מגביה את קולו בשם, כיון שרבו פרוצין חזרו לאומרו בקול נמוך ומבליעו בנעימות עד שלא יכירו בו אפילו חביריו הכהנים .

הלכה ז

כל הכהנים והעם העומדים בעזרה כשהם שומעים את השם המפורש יוצא מפי כהן גדול בקדושה ובטהרה, היו כורעים ומשתחוים ונופלים על פניהם ואומרים בשכמל"ו שנאמר כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו, ובשלשת הוידוים היה מתכוין לגמור את השם כנגד המברכין ואומר להן תטהרו, וכל היום כשר לוידי יום הכפורים ולוידי הפרים הנשרפים.

רא"ש (1250-1327) מסכת יומא פרק ח

יט [דף פז ע"ב]

תנו רבנן (לעיל לז א) מנין שוידויו של יום הכפורים באנא. נאמר כאן כפרה וכפר בעדו ונאמר בחורב כפרה אולי אכפרה בעד חטאתכם מה להלן באנא אף כאן באנא. ומנין שבשם נאמר כאן כפרה ונאמר בעגלה ערופה כפרה מה להלן בשם דכתיב כפר לעמך ישראל אשר פדית ה' אף כאן בשם. ותניא בפרק שני(ג) בתוספתא אנא ה' עויתי וכו' אנא ה' כפר נא וכו' וכן בתורת כהנים. (ד) וכן יש במקצת ספרים. ובירושלמי (פ"ג ה"ז) גרסינן אמר רבי חגי(ה) בראשונה היה אומר אנא השם ובשניה אנא בשם. וכתב רבינו חננאל ז"ל לא משגיחין לרבי חגי (ו) לגבי מתניתין. (ז) ובסדר רבינו הבבלי יסד שניהם אנא השם ובסדר אתה כוננת בראשונה אנא השם ובשניה

אנא בשם. וכתב ראב"ה כיון שפירש רבי חגי בירושלמי דבראשונה אנא השם ובשניה אנא בשם הכי עבדינן דאמוראי בקיאים בגירסא טפי מינן. וסבור אני דאנא השם היה אומר ובשניה אנא בשם אלא שהמשנה נישנית בלשון העולם. ורב האי אמר לא בלשון הזה היה אומר כ"ג אנא השם אלא שם בן שנים וארבעים אותיות ועדיין מצוי בישיבה בקבלה וידוע לחכמים. ואין נראה לי דברי רב האי בזה דכיון דלפינן בגזרה שוה מעגלה ערופה הזכרת השם של ארבע אותיות אין לשנות אלא כמו שנכתב בפסוק הוא מזכירו אלא שמזכירו ככתבו והוא נקרא שם המפורש. והוא מקור לכל השמות כי כולן נאצלין ממנו ועליו נאמר (סנהדרין צ א) ההוגה את השם באותיותיו נעקר מן העולם דאין להזכירו בגבולין. נמצא בתשובת הגאונים מנהג של ישיבה. בשחרית שבעה פעמים ויעבור. במוסף שבעה במנחה ששה בנעילה שלשה:

קרבן נתנאל (1687-1769) מסכת יומא פרק ח

[ה] בראשונה הי' אומר אנא השם ובשניה אנא בשם. שכתב מילתא בטעמי'. דכשהיה כה"ג מתודה ב"כ אז הי' מזכיר השם בכינויו. וכשהיה מתפלל אנא כפר נא מזכיר שם המפורש ככתבו ולכן נהגו חזנים לומר אנא בשם כפר נא ר"ל בשם המפורש ואנא ה' חטאתי בכינויו. מהר"ל. ועיין תוס' י"ט פרק ו' משנה ב':

ספר מהר"ל (1360-1427) (מנהגים) הלכות יום כיפור

[יז] מהר"י סג"ל היה אומר אנא השם חטאתי כו', אנא בשם כפר נא כו', דכשהיה כהן גדול מתודה ביום הכפורים אז היה מזכיר את השם בכינויו וכשהיה מתפלל אנא כפר נא מזכיר שם המפורש ככתבו. ולכן נהגו החזנים לומר אנא בשם כפר נא בב"ת ר"ל בשם המפורש, ואנא השם חטאתי בכינויו, וכ"כ מהר"ם.

טור (1269-1343) אורח חיים הלכות יום הכפורים סימן תרכא

והיודי שהיה כ"ג מתודה ואומר ומזכיר השם י' פעמים ג"פ בכל וידוי וא' בגורלות שאומר לה' חטאת ותניא כיצד מתודה אומר ב* עויתי פשעתי חטאתי דברי ר"מ וחכ"א חטאתי עויתי פשעתי ופסק רב סעדיה כר"מ וכן פסק ה"ר יצחק גיאת ובעל העיטור אבל ר"ף פסק כרבנן וכ"כ בעל הלכות ורב פלטוי ור"ח והכי נהיגי כרבנן וילפינן מקרא שוידוי של י"ה צ"ל בו אנא השם ג) וזה נוסחו אנא השם חטאתי עויתי פשעתי אני וביתי אנא השם כפר נא לחטאים ולעונות ולפשעים שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך אני וביתי ככתוב בתורת משה עבדך כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו וביודוי השני היה מוסיף אני וביתי ובני אהרן עם קדושיך וביודוי השלישי שעל השעיר היה מתודה על ישראל והיה אומר אנא השם חטאו עונו פשעו לפניך עמך בית ישראל אנא דהשם כפר נא לחטאים לעונות ולפשעים שחטאו ושעונו ושפשעו לפניך עמך בית ישראל ככתוב וכו' ותניא בתוספתא אנא השם עויתי וכו' ואנא השם כפר נא וכן יש במקצת גרסאות ובשני בשם ואיתא בירושלמי א"ר חגי בראשונה היה אומר אנא השם ובשנייה אנא בשם וכתב ר"ח לא משגחינן ברבי חגי לגבי מתני' ובסדר של ר' שלמה הבבלי כתב בשניהם השם אבל בסדר אתה כוננתה כתב בראשונה אנא השם ובשנייה אנא בשם וכ"כ אבי העזרי כיון שפי' רבי חגי דבראשונה היה אומר אנא השם ובשנייה אנא בשם הכי עבדינן דאמוראי בקיאי בגירסא טפי מינן וסבורני דבראשונה היה אומר כ"ג אנא השם ובשנייה אנא בשם א] ורב האי כתב לא בלשון זה היה אומר כ"ג אנא השם אלא שם של מ"ב אותיות ועדיין מצוי הוא בישיבה בקבלה וידוע הוא לחכמים

בית יוסף (1488-1575) אורח חיים סימן תרכא

וזה נוסחו אנא השם חטאתי עויתי פשעתי וכו'. נוסח שלשת וידוים האלו שמוזכר בהם חטא עון ופשע פשוט שהוא על דעת רבנן דפליגי ארבי מאיר ועינים שבראשון מתודה עליו ועל ביתו ובשני מוסיף ובני אהרן עם קדושיך ובשלישי מתודה על ישראל פשוט במשניות שבפרק אמר להם הממונה (לה:): ופרק טרף בקלפי (מא:): ונוסחת המשנה בכולם אנא השם :

ומ"ש רבינו ותניא בתוספתא (יומא פ"ב ה"א) אנא השם עויתי וכו' אנא השם כפר נא וכן יש במקצת גירסאות ובשני בשם. כך כתוב בספר שלפני ואין דבריו מכוונים דכיון שכתב גירסת התוספתא בשניהם אנא השם לא יפול על זה לומר וכן יש במקצת גירסאות ובשני בשם ומצאתי בס"א ותניא בתוספתא אנא השם עויתי וכו' אנא בשם כפר נא וכן יש במקצת גירסאות בספרים בשני בשם ע"כ וגירסא נכונה היא בעיני דאתא למימר דבתוספתא גריס בשני בשם וכ"כ במרדכי (סי' תשכז) בנוסחת התוספתא בשני בשם ומה שכתב רבינו וכן יש במקצת גירסאות וכו' היינו לומר דכן יש במקצת נוסחאות המשנה בשני בשם ואפשר לקיים גירסת ספר שלפני והכי קאמר תניא בתוספתא בשניהם אנא השם ובמקצת גירסאות יש בשני בשם ולפי זה לשון וכן שכתב רבינו אינו מדוקדק והיינו לומר כשם שתניא בתוספתא בשניהם אנא השם כך נמצא במקצת גירסאות בשני בשם :

ומ"ש ואיתא בירושלמי אמר רבי חגי וכו'. כלומר מייתי ירושלמי לסייע להנהו מקצת גירסאות:

ומ"ש בשם רבינו חננאל לא משגיחינן ברבי חגי לגבי מתניתין. נראה שרבינו חננאל היה גורס במשנה בשניהם אנא השם ודחה הירושלמי מפני המשנה ואפילו אי הוה גריס בתוספתא בשני בשם כמו אותן מקצת גירסאות כיון שדחה הירושלמי מפני המשנה ממילא משמע שגם התוספתא נדחת מפניה :

וכתב רבינו חננאל (יומא לו: ד"ה ירושלמי) לא משגיחינן ברבי חגי וכו' עד וידוע הוא לחכמים. הכל בפסקי הרא"ש סוף יומא (סי' יט) אלא שאצל וסבורני דבראשונה היה אומר וכו' כתוב שם כלשון הזה וסבור אני דאנא השם היה אומר ובשניה אנא בשם אלא שהמשנה נשנית בלשון העולם ע"כ כלומר שאף על פי שבמשנה כתוב בשניהם אנא השם לישנא דעלמא נקט שדרך העולם לומר בתפלותיהם אנא השם אבל כהן גדול היה אומר בשניהם אנא בשם :

ומ"ש ורב האי כתב לא כלשון הזה היה אומר וכו'. מדלא קאמר כתב רבינו האי משמע דקא פליג דאדלעיל מייתי ליה דכיון שלא בלשון זה היה אומר כהן גדול אם כן לא שאני ליה אם נאמר אנא השם או אנא בשם דזה וזה אחד הוא ולא אחד מהם בלשון שהיה כהן גדול אומר דאין אנו רשאים להזכירו:

שו"ת אבקת רוכל סימן כח

ועל תמיהת/תמיהתך/ איך פשט המנהג לומר אנא בשם כדעת אימורא ירושלמי שלא הסכימו עמו כמעט כל הפוסקים אין לתמוה על זה שהפוסקים נמשכו אחר גירסת נסחת המשנה שבידינו וכיון שרבי חגי למדנו נוסחת המשנה שהיא אנא בשם הכי נקטינן דאיהו היה בקי בנסחא' המשנה טפי מינן וכ"ש דתוספתא מסייע ליה .

ועוד יש לומר שהפוסקים שכתבו אנא השם לא לפסוק הלכה שיאמרו כן נתכוונו ולדחות דברי רבי חגי והתוספתא שאין זה הדבר תלוי בפסק הלכה כיון שאין איסור בדבר. ואע"פ שהם כתבו שיאמר אנא השם מי שירצה לומר אנא בשם כרבי חגי הרשות בידו ואע"פ שזה דבר של טעם אביא דוגמת זה שכבר ידוע שכל הפוסקים שלנו הם ע"פ התלמוד ומפיו אנו חיים וכל אשר בשם ישראל יכנה אינו רשאי לזוז מפסק התלמוד וכל הפורש ממנו כפורש מחייו ע"כ יש דברים שאנו מניחים דבר התלמוד ונוהגים כספרים אחרים ואעידה לי עדים נאמנים ששינו בפרק בני העיר שבתעניות קורים ברכות וקללות ואין אנו נוהגים כן אלא אנו קורים ויחל כדברי מסכת סופרים. וכן בר"ח אלול שחל להיות בשבת היה ראוי להפטיר השמים כסאי כמו שגזר הגמ' בפ' הנז' ואין אנו מפטירי' אלא אחד משבע דנחמתא כדברי פסיקתא והטעם לפי שאין דברים אלו תלויים בדבר אסור והתר הרשות בידינו לקרות או להפטיר כדברי מי שיראה לנו שהוא יותר נכון ואע"פ שהוא נגד התלמוד כיון שאינו דבר תלוי באסור והתר. ומשם נלמוד לנדון שלפנינו שאפילו אם היו הפוסקים כותבים אנא השם בדוקא שהרשות בידינו להניח דבריהם ולומר אנא בשם כדברי רבי חגי כיון שאינו דבר תלוי באסור בוהיתר/והיתר/. כ"ש שקצת פוסקים כתבו כרבי חגי וגם הפוסקים שכתבו שלא כמותו יש לומר שנמשכו אחר נסחת המשנה שבידם ור' חגי היה בקי בגירסת המשנה יותר מהם .

ומה שפלפל כת"ר בהבנת אנא בשם והארכת בדבר וכתבת שאם הכונה בעבור השם הוא כאלו אמר בסבת השם והשם אין לו סבה וגם כי אינו נופל בלשון תפלה על זה אשיבך כי אמת הדבר שהשם אין לו סבה אבל הוא סבת הסבות וכאן אין אומרים שיש סבה לשם ח"ו אבל אנו אומרים שבסבת שמו שהוא סבת הסבות יכפר לעונות כו' וזה מבואר מאד. ועוד כי אע"פ שפי' הרד"ק ובגלל הדבר הזה בסבת הדבר הזה אפשר כי הוא לבדו יתפרש בסבת ובמקומות אחרים לא יתפרש כן ועוד כי אע"פ שפי' רד"ק בעבור בגלל אפשר שהוא על דרך העברה ולא שיהיה דומה לו ממש עד בגלל יתפרש בסבת יתפרש ג"כ בעבו' ויהיה פי' בעבור למען וכ"ש שאע"פ שפי' בעבור יהיה בסבת כבר כתבתי שלא תפול בו הקושיא שהוקשה לך.

תוספות יום טוב (1579-1654) מסכת יומא פרק ו

משנה ב

אנא השם עוו פשעו חטאו - ה"ג בכולה מתניתין ברישא עון ובסיפא חטא כדלעיל משנה ב' פ"ד. וע"ש בפ' הר"ב. וז"ש הרמב"ם בכאן כבר בארתי לך כי סדר הוידוי חטא עון ופשע ע"כ. ש"מ דגירסתו במשנתנו לא כן הוא:

[אנא בשם כפר נא כו' - ותימה דב' וידויי הפר תנן אנא השם כפר נא כו' כדלעיל פ"ג משנה ח' ופ"ד משנה ב'. וראיתי בטו"א ח' ס' תרכ"א דכתב ג"כ חילוף גירסאות. אבל כל הוידויין שוין דבכולן גרס' בשני בב"ת אנא בשם כו'. ובירושלמי אמר רבי חגי בראשונה היה אומר אנא השם. ובשניה אנא בשם. והביא ב"י דברי הרא"ש שכתב וז"ל וסבור אני דאנא השם היה אומר [בראשונה] ובשניה אנא בשם אלא שהמשנה [נשנית] בלשון העולם ע"כ כלומר שאע"פ שבמשנה כתוב בשניהם אנא השם לישנא דעלמא נקט שדרך העולם לומר בתפלותיהם אנא השם אבל כהן גדול היה אומר בשניה אנא בשם עכ"ל הב"י. וא"כ משמע דגירסת המשנה בשלשת הוידויים גם בשניה אנא השם כו'. ומ"מ צריך טעם לפי הירושלמי ולמאי דכתב הרא"ש שכן צ"ל אף למשנתנו שכהן גדול היה אומר בשניה בב"ת אנא בשם כו' ומאי שנא שניה מהראשונה ונ"ל דבראשונה כשמתחיל צריך שיאמר בה"א הקריאה שקורא להש"י בשמו כדי שיתודה לפניו. ובשניה שמבקש הכפרה אומר בשם ר"ל שבשם הזה יכפר כי הוא המקור לכל השמות. וכדברי הרא"ש. שהוא שם בן ד'. ועיין בד"ה כשהיו כו']:

עמך בית ישראל - אפילו לת"ק דספ"ק דשבועות דס"ל דכהנים מתכפרים בשעיר המשתלח בשאר עבירות. לא הוצרך להזכיר אני וביתי ובני אהרן דאטו כהנים לאו בכלל עמך בית ישראל ניהו. גמ':

והכהנים והעם וכו' - השתא מפרש דכל היכא דתנן והן אומרים בשכמ"ו דר"ל הכהנים והעם. אבל אין לומר דדוקא הכא העם דאוידי דידהו הזכיר השם. דמ"ש. דלאו בוידוי תליא מלתא אלא בהזכרה. וא"ל דהעם לא היו בעזרה אלא בשעת וידוי שלהם דאמאי לא אלא דתנא נטר לה עד הכא שהוא סוף ההזכרות. וכ"כ הרמב"ם בסוף פ"ב מהל' עי"כ על כולם והכהנים והעם וכו'. וכן הוא בפיוט אלא דגבי לה' חטאת לא כתב כלל. והטעם נ"ל שבכל מקום שאמר לפני ה' תטהרו תיקן הפייטן כדי שהחזן יאמר להן תטהרו כמו שאמר הכהן. לברך העם שיקוים בהם תטהרו. אבל בלה' חטאת שלא אמר הכהן פסוק דתטהרו לא תיקן הפייטן ג"כ והכהנים והעם כו':

כשהיו שומעין שם המפורש יוצא מפי כ"ג כו' - משמע דאלו כשהיו שומעין מפי שאר כהנים. וא"נ מפי כ"ג ודלא בהני דתנינן לא היו עושין כל אלה. ואע"פ שבמקדש מברכין ככתבו בברכת כהנים כדתנן במשנה ו' פ"ז דסוטה ואולי טעם הדבר כמו שכתב החכם מהר"ר משה קרואירו בסוף עבודת יה"כ שבכל יום היו מזכירין הכהנים אותו בברכת הכהנים בנקוד אל"ף דל"ת דהיינו וכו' וביום זה היה מזכיר בנקוד חול"ם סגו"ל קמ"ץ סגו"ל:

תורה תמימה (1860-1942) הערות ויקרא פרק טז

צה) בירושלמי יומא פ"ג ה"ז איתא דבפעם הראשונה צ"ל אנא השם, ובפעם השניה צ"ל אנא בשם. והטעם פשוט דבפעם הראשונה הוא קורא כביכול לה', וצ"ל בנוסח הקריאה אנא השם, ובפעם השניה הוא מבקש שיכפר בזכות שמו הקדוש, ע"ד עשה למען שמך, בזכות שמך הגדול, והב' משמש במקום בעבור, בשביל. ועיין בב"י לא"ח ס' תרכ"א נוסחאות שונות בענין זה.

נפש הרב

[ז] כשהחזן אומר את נוסח וידויו של הכה"ג ואומר "אנא בשם כפר נא", מן הנכון שישהה קצת בין אמירת "אנא" ובין אמירת "בשם כפר נא וכו'". [עי' בס' דברי השקפה (עמ' קפז) שהוא עפ"י דברי הרב בעל התניא בשו"ע שלו]. דגדר ענין כפרת יוה"כ הוא כאילו נשמתינו משתפשות בשכינה (זוגמת מי שמשפסף בגד מגואל במים ובנתר להסיר את כתמיו), ולזה מתכוון נוסח הוידוי – "בשם כפר נא", בכח השם המפורש תכפר נא את כל חטאותינו, ע"י כך שאנחנו מתקרבים

לשכינה ביום הזה – וכדכתיב לפני ד' תטהרו, שיש השראה מיוחדת של השכינה ביוה"כ יותר מאשר בשאר זמני השנה. [ועמשי"כ בקוים לדמותו, בהערה מ"א].

ריג

ט"ז (1586-1667) אורח חיים סימן תרכא

(ב) (פמ"ג) במוסף אומר. שלא היתה עיקר העבוד' של כ"ג אלא במוסף י"כ עם קרבנות שעירים של י"כ: בטור הביא דעות שי"ל אנא השם בראשונה ואח"כ אומר אנא בשם כפר נא וכו' במחזורים ונ"ל הטעם דכשמבקש רחמים אומר בשם דהיינו שמתפלל שהוא ית' וישיעו ע"י שם העצם שהוא רחמים גמורים בלי תערובות דין כלל כנ"ל ובפ"י של מחזור כתוב דכשאומר אנא השם לא היה מזכיר שם המפורש רק בכינוי אדנות רק בפעם שנית ונעלם ממנו הברייתא בפרק טרף בקלפי שעשרה פעמים זכר שם המפורש ג' פעמים בוידוי ראשון: בנוסח אנא השם חטאתי לא הזכיר התנא במשנה וכן אנחנו בתפיל' שם של אדנות כדרכנו בכל השמות והטעם לפי שאין זה אלא סיפור דברים של כ"ג ולא דברי עצמנו והא דאמר' לפני ה' תטהרו אע"פ שזה ג"כ סיפור דברי כ"ג אין קפיד' דהוא לשון הפסוק וכ"כ הטור בשם רב סעדיה גאון שראוי לו' לפני השם תטהרו כמו אנא השם. כתב הר"ץ גיאות אם אומר לפני ה' אין בכך כלום דקרא הוא דקרי' ואין אנו הוגין השם באותיותיו עכ"ל דרך זה צריכים אנו לו' במה שאנו אומרים בכל יום בתפלת יוצר קק"ק ה' צבאות ואין זה אלא ספור דברי המלאכים והיה לנו לו' השם אלא דפסוק הוא וכתב מו"ח ז"ל שכשאנו אומרים בפיוט צעק לה' חטאת בתפלת כה"ג יר"מ ה' שתהא השנה הזאת וכן באנשי השרון יר"מ ה' וכו' ראוי לומר באלו לשון השם ולא ימצא במחבר שהתעורר ע"ז ונלע"ד ודוקא במקום שהיה הכ"ג הוגה השם המפורש דהיינו במעשה העבוד' אנו אומרים השם במקום אדנ"י להורות שהיה באזכרה זו שינוי ואלו היינו אומרים אדנ"י ה"א שגם כ"ג אמר כן אבל בתפלתו של כ"ג לא זכר שם המפורש אלא כשאר התפלות כדאיתא בפ' טרף בקלפי ת"ר י"פ מזכיר כ"ג את השם בו ביום ג' בוידוי ראשון דהיינו אנא השם חטאתי אנא השם כפר לפני ה' תטהרו וג' בוידוי שני וג' בשעיר המשתלח וא' בגורלות פי' כשאומר לה' חטאת ע"כ אין קפידא במה שאנו אומרים שם אדנ"י דעכ"פ אינו לבטלה דע"ז אנו מתעוררים ומתפללים ומכוונים למה שאנו צריכים ג"כ בזמנינו כמו שמצינו שיש בנוסח תפלת כ"ג שנה שתעלנו בשמחה לארצינו דזה לא אמר הכ"ג שהרי ישב בא"י אלא שאנו מכניסים זה למה ששייך לנו אלא שבמ"ש צעק לה' חטאת שבה היה הכ"ג מזכיר שם המפורש אנו צ"ל להשם חטאת כמ"ש מו"ח וקצת י"ל גם בזה דלישנא דקרא הוא אשר עלה עליו הגורל לה' ועשהו חטאת אבל נרא' דעצה"ט יאמר בזה להשם חטאת כנלע"ד ונראה ללמוד מדברי ר"ץ גיאות דכל הקורא פסוק יוכל לומר השם באדנות כמו שאומרו בתפלה ועוד יש ללמוד מדברים הנזכרים כאן בדמקום שאין אנו רוצים להזכיר שם של אדנות י"ל השם ולא כמ"ש המון עם אדושם כי אין זה דרך כבוד של מעלה אלא י"ל בלשון התנא השם:

שולחן ערוך הרב (1745-1812) אורח חיים סימן תרכא

סעיף יא: ובכל שלשת וידוים אלו אומרים בתחלה אנא ה[שם] וכו' ואח"כ אנא בשם כפר נא כו' שכשמבקש רחמים על הכפרה יש לומר אנא בשם כלומר שהקב"ה וישיע ע"י שם העצם שהוא רחמים גמורים (בלי תערובות דין כלל):

תרגום יונתן ויקרא פרשת אחרי מות פרק טז

(כא) ויסמוך אהרן ית תרתין ידוי בסידרא חדא ית ימיניה על שמאליה על ריש צפירא חייא ויודי עלוי ית כל עויית בני ישראל וית כל מרודיהון לכל חטאיהון ויתן יתהון בשבועה אמירא ומפרשא בשמא רבא ויקרא על ריש צפירא ויפטור ביד גבר די מזמן מן אשתקד למחך למדברא דצוק דהוא בית חרורי

תוספתא כפשוטה

ברם כבר ראינו לעיל שהפייטנים הקדומים שבא"י פירשו את דברי ר' הגי"י כפשוטן, ואמרו: אנא בשם כפר נא וכו', וכמו שפירש בחי"ט פ"ו מ"ב, שבראשונה שמתוודה צריך לומר בה"א הקריאה שקורא להשי"ת בשמו ומתודה לפניו, ובשניה שמבקש הכפרה אומר בשם, שר"ל שבשם הזה יכפר. ועיין בס' חמדת הימים ח"ד פ"ז.

ולעצם העניין כבר שערתי (תרכ"ץ שכ"ז, תשי"ח, עמ' 184) שדברי ר' הגי"י יסודם במסורת קדומה, והגהג הראשון היה לומר „אנא בשם כפר נא“, ומכיוון שהיה אומר כן בשם המפורש היה נראה כנשבע בשם ה', וכמעשה חוני המעגל, וכאילו בא בורוע על כביכול, בשם המפורש, ובטלו נוסח זה של כה"ג, כשם שכעס שמעון בן שטח על חוני המעגל. ואמרו עלה בירושלמי (תענית פ"ג הי"ב, ס"ז ע"א): הקב"ה מבטל גזירתו מפני גזירתו של צדיק, ואין הקב"ה מבטל גזירתו של צדיק מפני גזירתו של צדיק חבירו, כלומר, אם אנו נבוא בשבועות, הרי שני צדיקים יכולים להשבע שבועות מנוגדות, ונמצא מביא את הרבים לידי חילול השם, עיי"ש בירושלמי. ובדורות האחרונים שנתבטל חשש זה, אפילו מפני ע"ה, הזכירו את הגהג הקדום.

ובתרגום המיוחס ליונתן ויקרא ט"ז כ"א: ויסמוך אהרן וכו' ויודי עלוי ית עויית בני ישראל וית כל מרודיהון לכל חטאיהון, ויתן יתהון בשבועה אמירא ומפרשא בשמא רבא ויקרא על ריש צפירא. וכנראה שפירש כן את משנתנו (פ"ו מ"ב): אנא בשם כפר נא לעונות ולפשעים ולחטאים.

ורבינו הגר"ח בן יהוידע (ברכות כח: ד"ה הסדיר י"ח), כתב, דשמואל תיקן הברכה ברוה"ק, והוא הראוי לכך שהרי אמרו בסנהדרין (יא א) שיצאה בת קול ואמרה יש כאן אחד שראוי שתשרה עליו שכונה וכו'. ובירושלמי (סוף סוטה) איתא, יצאה בת קול ואמרה יש שנים ראויים לרוה"ק, ושמואל הקטן אחד מהם .

אולם אותם המשנים בנוסח סדר העבודה ביום הכפורים, **ובמקום לומר אנה השם אומרים אנה בשם**, וכן בכמה דברים בנוסח אלהינו שבשמים שבסליחות, שמוסיפים תיבה אחת או שתיים, כמו אבד והשמד כל הקמים עלינו לרעה, או ענה את מעוננו, או בטל מעלינו ומעל עמך ישראל בכל מקום שהם וכו', וכן עננו ביום קראנו לך, **וכל כיר"ב, אין זה קפידא, וכמבואר בתשובת אבן עזר (סימן כח).** **וכתב שם: על שינוי בנוסח הוידי שבסדר העבודה שבתפלת יום הכפורים, שבמקום אנה השם, היה אומר אנה בשם. וכתב: יש לומר שהפוסקים שכתבו אנה השם לא לפסוק הלכה שיאמרו כן נתכוונו, ולדחות דברי רבי חגי והתוספתא, שאין זה הדבר תלוי בפסק הלכה, כיון שאין איסור בדבר, ואע"פ שהם כתבו שיאמר אנה השם, מי שירצה לומר אנה בשם, כרבי חגי, הרשות בידו.** ע"ש. ועפ"י כתב מרן החיד"א בשו"ת טוב עין (סימן ז') דלשנות תיבה אחת או שתיים בתפלה, מצד הדקדוק או מצד יפוי הלשון, אין בכך קפידא. דכל אחד יאמר לנוסחא העיקרית כדבריו ונפל טעות בספרי הדפוס, והרוצה לשנות יכול לשנות, והרשות בידם, שאינו דבר איסור והיתר, ומה גם האומר כנוסחת האר"י ז"ל שפיר דמי. ובודאי דמאן דנקיט כנוסחת האר"י ז"ל שפיר עביד, כי אליו נגלו כל תעלומות חכמה, ואילו ידעו בעלי נוסחא אחרת שרבינו האר"י רצה בנוסח זה היו מקבלים דברו באהבה. וע"ש. והנה כדי שדברי החיד"א לא יסתרו ממה שכתב בשו"ת יוסף אומץ הנ"ל, צריך לומר, דלעולם אין לשנות בעניני ניקוד ודקדוק, ולהשאיר המנהג על כנו. אבל בדבר שהוא טעות ממש, או בתיבה אחת או שתיים בנוסח הסליחות והבקשות, וכן בדבר שיש לו סימוכין דקשור אצל גדולי המחברים, ככהאי גוונא מותר לשנות. וד"ק

140 מנחת יומא יהודה

וכבר רבינו חננאל ז"ל לא משגיחין לר"ח לנבי מתיחין. וכבר רבינו שלמה הבבלי יחד שניסס אנה בשם. וכבר ראה בוננת. בראשונה אנה בשם ובשניה אנה בשם. וכבר ראה"ה כיון שפירש ר"ח בירושלמי דבראשונה אנה בשם ובשניה אנה בשם. הכי עבדין. דאמוראי הוּו בקיטי בניסא טפי מיין. וכבר רמי דלחא בשם הוּו אומר בראשונה ובשניה אנה בשם. אנה בשם שגמגמא נשית בלשון העולם. ורבינו האי ז"ל אמר לא בלשון סה כו'. ואין גלוי לך דברי רב האי זה דכיון דלפינן בג"ש מעגלא ערופה הוכרח שם של ד' אוחיות לין לשנות. אלא כמו שכתב בפסוק הוא מזכירו. אלא שזכירו ככתבו והוא נקרא שם המפורש ועליו נאמר הוהוה חס השם בלוחיותיו וכו'. וכן ולשפול כמוני ופלא דברי. איך היה אומר אנה בשם בבית דברי בראש"ה והחוס' ז"ל. היכן מלינו מליה זו במקראי קודש ב' ה' ה' ה'. ואזה דבר הכיח את ר"ח בירושלמי לומר דהוה אומר בבית. עד שבאמת כתב בראש"ה ז"ל דלא משגיחין לר"ח נגד מתיחין. ולדברי בראש"ה שכתב דאמוראי הוּו בקיטי בניסא טפי מיין. ומשמע שהיה אומר הכ"ל אנה ב' ה' ה' ה'. והוא מליה ז"ל למאד אחמסה. וסחוי"ט ז"ל כתב בפרק ו' משנה ב' ז"ל. ומ"מ לר"ח ענין לפי סיוולמי. ולמאי דכתב בראש"ה שכן ז"ל אף לפי משנתו. שכי' היה אומר בשניה בבית. ומאי שניא שניה מבראשונה. וז"ל דבראשונה בשמתחיל לר"ח שיאמר בראש"ה הקריאה. שקורא להשית בשמו שיחודה לפיו. ובשניה שמבקש הכפרה אומר בשם. ר"ל בששם הוה יכפר. כי הוא המקור לכל השמות. וכדברי בראש"ה שכתב שם בן ד' אוחיות. עכ"ל הסו"ט: וברבריו ז"ל משמע אחת משפתי אלה. או שהיה אומר ככתיב בשניה. וכמו שכתב ממנו בעל קרבן נחנאל [דבראשונה היה אומר ככתיב] שכתב לשונו לקמן. או שהיה אומר בראשונה ב' ה' ה' ה'. ושנייה תמוהים. ה"ל הקריאה גני' שם בן ד' אוחיות לא מלינו במקראי קודש. [ע"י חזרי (מאמר ל' ס' ג') ותמלא מפורש כ"ל יאכל השם בן ד' אוחיות ה' הידיעה כמו שם אלהים. וכ"ל בראש"ה ז"ל כפ' שמות כי שם העולם לא היה מיוחד בראש"ה הדעת] וגם לומר חיבה בשם בשניה במקום שם בן ד' אוחיות [כמו שכתב בברבריו] הוא נגד האמת כמו שיבואר איה"ש להלן. וכבר בעל קרבן נחנאל שכתב בשם מהר"ל מילתא בעממא. דכשניה כ"ג מחודש ביו"ט אז היה מזכיר השם בכניו. וכשניה מחפלא אנה כפר מזכיר השם המפורש ככתבו. ולכן נהגו החזנים לומר אנה בשם כפר נא. ר"ל בשם המפורש. ואחא השם תחתי בכניו. מהר"ל. ועיין תו"ט. עכ"ל הק"י:

עבד מדרשא למוטפתא. לומר דאם אין לו אלא תפלה אחת ש"י ייחא אחת תחילה על כיון ויכרך עליה. ואח"כ יסיר אחרת מהידי ויתקנה לש"י. וזהו מדרשא למוטפתא. אלא להניח ש"י קודם אחר אף כינה דלתי. ואף לדודים (לרצה) דס"ל הוהנה ללו מילתא טיא. ודוק טיב: **שם תו"ס** ד"ה יוקם כו' כה"ר כדפרישית לעיל. בתוס' ד"ה וזימא חד שרייב כו': **דף לד ע"ב תוס'** הו מילי בלויסורא כו' ברא"ד דניחא ליה למיפדך דלתי כו'. וכן פירש"י: **דף לה ע"א גמ'** ותנא מיניה כו' הו קמ"ל דנאיר עמי כו'. וכן בקידושין קאמר כה"ג הליבא דר"מ שם: **שם תו"ס** ד"ה סדיון. לא ידענא תמאי לא קאמר של ח' מנה כדקאמר ברישא של י"ב מנה. ולפעוט כמוני נראה לפרש דמפרש מאי מנה מאה זוז. ולכן ברישא דמתיחין דברי ר"מ כהו"פ פירש לה. ואח"כ כזכיר מנה מנה ולא פירש. וארישא סמוך. ק"ל: **שם ע"ב** ט"ז ע"י ועבד ורשע כו'. מייחין לה כהא משום דהו כה"ג דקחשיב ברישא ר"י בן פאזי ור"א בן חרובס עטשו להם לחמות כמות יקרות כמו אלה. ועכ"ל היו לדיקוס גמורים ושמעו בכ"ג. ולכן מייחין לה כהא: **שם גמרא** אמרו עליו על ראש"ה שהיה לו רבין אלה עיריות ביבשה ובנגדן אלה ספיות בים כו'. לכן זה משמע שאף עיריות הוא גומא. אבל לכן ביבשה קשה. כי מהמאמר עיר נקראת סדרים זה ב"ל. ומסתמא עומדת על ביבשה. ועוד מאי לכן ננגדן אלה ספיות בים. והאם ספיות הו בים. ואולי יפרש מלשון ועיריות עשרה (בראשית לב) וכן על כהא עיריות חילוכים (ישע' למ"ד). ופריש"ה חזי ראש"ה הוה שחיו לו תמורים סרבים וספיות סרבים להולין סמורה בשכר. ובפיר קאמר ביבשה ובנגדן ספיות בים. והכן מאל: **שם גמרא** אלה יושב ועוסק בחורס כו'. לכסוף נעשה כה"ג ושימס י"א שנה כדלעיל (דף ט' א'): **שם** לשמוע חלוי לכסב אלה לזיות ע"ה. לכן סכתוב (בראשית לט). ודריש לשמוע חלוי במה שלחה שישכב אלה. וממת שיהיה עמה בעו"ב הו': **שם** משנה בל לו אלא פרו כו'. וכן היה אומר אנה בשם כו'. אנה בשם כפר כו'. וכחוס' ד"ה אנה בשם ז"ל. בירושלמי יש דבראשונה אנה בשם ובשניה אנה בשם כפר כו'. וכן הביא בראש"ה ז"ל בפרק ראשון בסדר עבודה יו"ט ז"ל. ובירושלמי יש בכתובת השם בשניה היה אומר אנה בשם בבית. ובפרק יו"ט הביא בראש"ה ז"ל את הירושלמי בלוחותיו ז"ל. ובירושלמי פרק אנה להם הממונה גרסין. אמר ר' חגי בראשונה היה אומר אנה בשם ובשניה אנה בשם. וזה ממש לכן הירושלמי.

רבי יהודה יודיל הלוי עפשטיין (תק"ס 1800 בערך-תשרי תר"מ 1880), גאון ונגיד מפורסם, ראה אודותיו פריט קודם. מחבר הספר "קנמן בשם" על אגדות הש"ס, שנדפס בקניגסברג בשנת תר"ו, וצורף לחלק מעותקי הספר "עין אברהם" שלפנינו, במהדורתו הראשונה והשניה, שנדפסו בקניגסברג בשנת תר"ה-תר"ח 1845-1848. בשער הקונטרס "קנמן בשם", הוא מציין את מקום מגוריו בבריסק דליטא, ואילו בהקדמת ספרו "מנחת יהודה" (וורשא, תרל"ז) הוא מספר על תפוכות ימי חייו, וכותב שלאחר נדודים שונים התיישב לעת זקנה בעיר וורשא. בחתימות שלפנינו מתברר כי בשנת תרי"ב עקר את מקום מגוריו לעיר הורודנה. בהקדמת ספרו "מנחת יהודה" הנ"ל, הוא כותב על הספר שלפנינו: "וכשהדפיס מר חביבי המנוח הרב המובהק השלם במדעים מו"ה אברהם שיק ז"ל את פירושו על עין יעקב, ודרש ממני למסור לו להדפסה גם את חידושי אשר חידשתי באגדה, את פירושו יחד. ושלחתי לו לק"ק ק"ב [קניגסברג] קונטרס מהם בשם 'קנמן בשם', ונדפס אז ע"י בשנת תר"ו בהסכמות של הגאון בעל 'תפארת ישראל' והגאון מעקלענבורג, מבלי ראותם את פני, רק את דברי אשר ישרו בעיניהם, תהלה לאל".

בירושלמי שם אחרא לכהן לפרש פסוקים היה מזכיר את שם המפורש. ואף כהן דהיה מזכירו בראשונה בכינויו. ולכך מן דין שם ז"ל חתרו לפרש דברי ר' חניי בירושלמי [אף כי במחילה מכבודם ז"ל לא באו אל כבודם האחרים]. אבל ע"ז לא התעורר אף אחד מהם ז"ל. מה הכריתו לר' חניי לזימור הכי. ועיין בעור ובי' ובכל דברי האחרונים ז"ל. ולא חמלא מרגוע לנפשך. ספק רואה קורא נעים מהמכובד הרבה אשר מלחמו בירושלמי סוס. עד כי ררעשו אבות העולם את העולם. ולא חמלאו מוח לקף רגליו:

גמר דבריו. וכוה ליה לומר ולעטעמך ולי"א בר"ש מי יחא טוקמי' בין מחנא ולכותל אלא משום חולשא דכיג. כ"ג לרבי אף דכל העורה כשר לרבי רק משום חולשא דכ"ג העמידו בין האולם ולמחנה. וגם רש"י ז"ל גרס ליה לכאזי אפילו חומא רבי. ובעל מראה אש לא עיין יפה:

שם ע"ב גמרא ההוא דחמיס קמי' דרבה ועבד כר"מ כו'. מדברי הר"ש פ' יו"כ (כו' יט) גראה דגרים רבא. ופלא על הגרי"ב שלא לין:

שם רש"י ד"ה אש נפך לומר להשיב תשובה כו' ע"כ וכפר בעדו ועדיין לא נשחט אלמא כפרה זו בדברים היא. ובעל מראה אש הגיה ברש"י ח"ל. ג"ל ד"ל ע"כ כפרה זו בדברים היא והשאר מיוחד. ובעל מראה אש לא דק. ורש"י ז"ל הולך קאי ולא מיוסר. דה"ל דה"ל וכפר בעדו אבתי שמיטת קאי ככשטרי. ולכך דייק לה רש"י ע"כ וכפר בעדו ועדיין לא נשחט. אלמא כפרה זו בדברים היא. וכן דרך רש"י ז"ל לפרשי מילתא חמיר. וכדכתב ז"ל בחמלה דבריו ע"כ מיני' ובי' חיפוק לך כו'. וכל למדן פשטו יראה דנקט רש"י בלשון המסקנא דגמרא ועדיין לא נשחט. ולא ידעתי כנסתו:

שם תוס' ד"ה לאו דנבלא ח"כ. כוה מני לומר עריפה דכתיב וכפר בשדה עריפה לא תאכלו וככל תשליכו אותו כו'. וז"ל להר"ך דלכ"י כו'. לדעמי הקלושה לאו דעריפה לא כוה יחא לעשה. כי אין שום מזהו להשליך לנבל. רק לאורויי היתר כהנה אחי. ובעלמא נבלה איכא עשה דלגר נתייסי. ולהקדים נתייסי דגר למכירה דכרי. אבל עריפה רק היתר אחי קרא לאורויי. אבל אין שום מזהו ועשה בזב. ק יל:

דף לו רש"י ד"ה מאי דהוה כוה. כבר עבר וא"ל לחור. בעל מראה אש לא הכין דבריו ז"ל והטח ב"ע. וכוונתו ז"ל דחמא העגל לא דמי לשאר עונות. דכוין דבר הכוה כוה. ובעל יום אנו חוטאים ומתורדים. ושהטעם אמר כי אדם אין לדיק בהר"ך אשר יעשה עוב ולא יחמא. וסוקבס יוס א' בשם לפרש על עונותיו. אבל העגל מעשה כוה לא יקרי לעולם. ולמה היה לר"ך משה לפרש ולומר אלא השם. ולכך לא מצי יליף מעגלה ערופה שיהיה לר"ך הזכרת השם בחורב. דעיין עגלה ערופה כוה דבר הכוה ומזמן. ומעשה דחורב כבר נעשה מעשה ו"א לאהרורי. אבל שאר עבירות שכתורה עבירות נעשים כזכות. לאפקדי בשון העגל נאמר. וזכור פקדי וכו'. וכדברי חז"ל שאין לך כו'. חסו כוונת רש"י ז"ל שכבר עבר ו"א לחור. ואחמא עגל קאי. אלא עגלה ערופה יליף מחורב דתייבטי אלא במכ"ש וכדכתיבנא וד"ק. ועיין חו"י. ועיין לעיל (דף כו ח) בבוקר העמוד ברש"י בד"ה מאי דהוה כוה. פרש"י ז"ל ג"כ ו"א לא נכתיבי:

שם גמרא יכול יתן שנים כו' ח"ל גורל אחד [לס' אין כהן לס' אלא אחד ו"א כו']. קן בנינו

והנה מדחו ית"ש לחוק ולרחם אף למי שאינו גנון כמוני היום. ואפן ואומר. כי ר' חניי בירושלמי בא לפרש מליחותיו של כהן גדול. והדבר מובן דמליחתו ודאי היה בלשון המורגל במקראי קודש [כאשר כל תפלותיו אשר סדרו לנו איכה"ג כל מקורם במקראי קודש. כמפורסם באבודרכס ובדברי הפוסקים הראשונים ז"ל]. ולזה אמר ר"ח בראשונה. בעת היודי. היה אומר אלא השם. בלשון המקרא אלא ה' הושיעם בא אלא ה' הלויים נא. והיה מזכיר את שם המפורש. ורק בעת היודי אין מדרך המוכר להאריך בשבח המתקן. כי כל עוד שמרבה לספר שבת המתקן וגדולתו חמאו יותר גדול. גם לפני מלך ב"ד. ואף כי כ"ג ביום הכתובים למי ממה"מ הקב"ה ודאי היטה תפלתו ויודיו טוריים ונקיים מכל דופי. ולזה בודיו היה אומר אלא השם חמאתי עויתי פשעתי לפיך. ולא יותר. אבל בנפשו כפרה ובלוייה היה לר"ך לעורר רחמיו ית"ש שיקמול לו ולביתו. ולחמיו הכהנים. ולכל עדת ישראל. היה מוסף אלא בשם יהוה. שהוא מקור הרהמים [ובדברי הר"ש ז"ל שהעתיקו למעלה]. כפר נא כמדחק. ומליה זו בשם ה' הוא מלא בתוס"ק וכלל הכתובים וכחובים. ומשרע"ה בעת חמא העגל. כחוב וקרא בשם ה'. והרנוס אונקלס וקרא בשמא דה'. ואף לא נאמר שהכ"ג נשחט לבקש הכפרה היה אומר שבשם ה' שהוא מקור הרהמים כפר. ומשרע"ה בחפלתו אמר כי שם ה' אקרא. ובאבות כתיב וארא אל אברהם כו' ושמי ה' לא נודעתי להם. דוד המלך ע"ה מליחותיו מלאים בחבליים ברוך הנה בשם ה'. עוררו בשם ה'. כשבא על גליה הפלשתי אמר לו אחי וגו' ואנכי בחתי בשם ה' אלהי ישראל. חסו כוונת ר' חניי בירושלמי בראשונה היה אומר אלא השם. בשם המפורש. ובשנים היה מוסף חיבת בשם בין אלה ל'. וכל עונות של החטיות האבירים האלה [אשר חרעד עמי בזכרם] כהיו לוקחים דוגמא ממה שאומר החון או ממה שאינו אומרים. וכמוכא שם במהר"ל. ובאמת אמתו אבירים להגות את השם באותיותיו. אבל הכ"ג היה מזכירו עשר פעמים באותו היום. ברוך החון לאדם דעת:

דף לו ע"א גמרא לימא ר"ח בר"ש היא ולא רבי כו'. במקשן או כשחלל בעא לאוכחי כמאן קבע רבי למחמיון. משום דקפיד ליה אי רבי הוא למה ליה להעמידו בין האולם ולמחנה טוקמים כבולי עורס דכשר לרבי. ומתקן ליה אפילו חומא רבי. ולא

אבן עזרא שמות (הפירוש הארוך) פרשת שמות פרק ג

(טו) ויאמר עוד שם אחר, והוא מטעם הראשון. רק האחד על לשון המדבר. וזה לשון יחיד שאינו מדבר, ומגזרת יה. ואלה השלשה שמות הם שמות העצם. ועתה אפרש לך מה טעם שם העצם, וטעם אלה האותיות, וקצת סוד השם הנכבד, ולמה אינו נקרא בכתבו. אמר אברהם המחבר. הנה נא הואלתי להאריך כי ליסוד מוסד אני צריך. דע כי שם העצם הוא המושם לאות ולסימן לקוראו ולשומעו מקום עצם הנקרא. ובארבעה דברים יבדל שם העצם משם התואר. האחד כי שם התאר נגזר ממפעל, כמו חכם בני (משלי כז, יב), אם חכם לבך (שם כג, טו) פועל עבר, למען תחכם באחריתך (שם יט, כ) פועל עתיד. ולא כן שם העצם, כמו אברהם, לא יגזר ממנו עבר או עתיד, אעפ"י שיש עצם שנגזר מפעל כמו יצחק לא יאמר יצחקתי, ולא איצחק, כי שם עצם איננו במקרה. והדבר הב', שתחבר חכם שם התואר ותאמר חכמים, ולא יתכלומר מאברהם שהוא שם העצם, לא יאמר על רבים אברהמים, ולא מישראל שהוא שם העצם, א"כ ה' שם שני אנשים לא יאמר ישראלים, רק יאמר ככה כשיתייחס איש אחד אל ישראל שהוא שם המין. והדבר השלישי, שם העצם לא יהיה מבואר בה"א הדעת, כאשר יבואר שם התואר, כי מן חכם יאמר החכם (קהלת ב, יד). והנה לא יאמר האברהם היצחק. ואין טענה במלת אמר הקהלת (שם יב, ח), כי איננו שם העצם, רק שם תואר לחכמה שנקהלת בו, והאדם הוא שם תאר ויש לו סוד, כי הוא שם המין, ומלת המנשה (דבר' ג, יג) בעבור היחס. והדברהרביעי, שם העצם לא יסמוך כאשר יסמך שם התואר, כמו חכם לב (איוב ט, ד), לא יאמר יצחק הדור, כי העצם עומד בעצמו. והנה ככה מלת אהיה, גם השם הנכבד מד' אותיות, כי שניהם שמות העצם.

איכיר גבורות אלוה			
קידש ופֿשט	וְטָבֵל וְסִיפָג	וְעֵטָה כְּלֵי כָד	וְשָׁב וְנִתְקַדֵּשׁ.
קָרַב אֶצֶל קָם מֵת יָדוֹ	פֶּר חֲטָאתוֹ עַל־דָּאשׁוֹ כִּסְבָּל	וְהוּא עֹמֵד לְהַתְנוּחַת בְּעַד	בֵּין אוֹלָם וְלַמְּזַבַּח עֲצָמוֹ וְנִוְיָהוּ.
195	סוּמְךָ שְׁתֵּי יָדָיו עָלָיו וּמִתְנַדָּה, וְכַף הִיָּה אוֹ' אֲנָא הַשֵּׁם חֲטָאֵי עֹיִתֵי פִּשְׁעֵי לִפְנֵיךָ אֲנִי וּבֵיתִי אֲנָא הַשֵּׁם כְּפָרְנָא עַל חֲטָאִים עַל־הַעֲוֹנוֹת וְעַל הַפִּשְׁעִים שְׁחֲטָאֵי שְׁעֻיִתֵי שְׁפִשְׁעֵי לִפְנֵיךָ אֲנִי וּבֵיתִי. כִּכְתַּ' בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדְךָ לְאֹמֵר כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם וְלִטְהַר אֶתְכֶם		
לבית הפרוה. לבית פרוה בקדש וכו' – כמו ששנו במשנה יומא פ"ג מ"ז: הביאורו לבית הפרוה ובקדש היתה, פרטו סדיו של ברוך בינו לבין העם.			
192	קידש ופשט וכו' – כמו ששנו שם: קדש ידיו ורגליו ופשט, וכו', ירד וטבל עלה ונסתפג, הביאו לו בגדי לבן לבש וקדש ידיו ורגליו.		
193	קרב אצל פר חטאתו – כמו ששנו שם פ"ג מ"ח: בא לו אצל פרו ופרו היה עומד בין האולם ולמזבח.		
194	קם תת ידו על־דאשו – בא לטמור, ור"ל: ידיו, שתייהן. שסמיכה על הראש בשתי ידים (משנה מנחות פ"ט מ"ח). ונראה שגירסת ירו יסודה בכתוב בויקרא טז, כא: וסמך אהרן את־שתי ידיו (ידיו קרי) על ראש השעיר, שהכתיב כאן: ידו. ומכאן למדו במנחות צג, ב: זה בנה אב כל מקום שנאמר (בסמיכה) ידו הרי כאן שתיים. וכן הוא בספרא אחרי מות פרשה ד, ד. בסבל – בכבודו, כמו שאמר ר' יוסה בירושלמי חגיגה פ"ב ה"ב (עו, ד): זאת אומרת שצריך אדם לכבשו את כבודו, כלומר שצריך לסמוך בכל כוחו. להתוודות בעד עצמו ונויהו – על חטאיו ועל חטאי ביתו. וכן דרשו בספרא שם פרשה ב, ב: וכפר בערו ובעד ביתו (ויקרא טז, ו), זה וידיו דברים. וביתו זו אשתו (משנה יומא פ"א מ"א). ונויהו – זה ביתו, ע"ד תהלים סח, יג: ונות בית.		
195–199	סומך שתי ידיו עליו ומתורה וכו' מכל חטאתיכם לפני השם – כן כלל הנוסח במשנה יומא פ"ג מ"ח. אבל בספרינו הוא ערוך על פי מה שבידורו בוא בספרא אחרי מות פרשה ב (מהדורת אייזק הרש ווייס), וכך הנוסח שם: אלא כך היה מתורה אנה השם חטאתי עויתי ופשעתי לפניך אני וביתי. אנה השם כפר נא לחטאים ולעונות ולפשעים שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך אני וביתי ככתוב בתורת משה עבדך לאמר כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם. ובסדר 'אתה כוננת עולם רוב חסד' כתוב בפעם השנייה: אנה בשם. ועיין תוספתא כפשוטה להר"ש ליברמן, כפרים ריש, פרק ב, עמ' 753–756. ועיין במאמרו של ר' אברהם גולדברג: נוסח הוידוי של כהן גדול, מחניים, קט, תשכ"ג, עמ' 67–70.		
197	ככתוב בתורת משה עבדך – ויקרא טז, ל.		
198–202	והכהנים והעם וכו' לעולם ועד – במשנה כתוב נוסח זה בווידוי השלישי יומא פ"ז מ"ב, ושם הנוסח: והכהנים והעם העומדים בעזרה כשהיו שומעים שם המפורש (כדפוס ראם בשינויי נוסחאות מכ" קמברידג': בזמן ששומעין את שם המפורש) שהוא יוצא מפי כהן גדול (במלאכת שלמה: אית דגרסי מפי כ"ג בקדושה ובטהרה. ועיין במשניות דפוס ראם בשינויי נוסחאות ובמבוא לנוסח המשנה להר"ג אפשטיין, עמ' 971) היו כורעים ומשתחרים ונופלים על פניהם ואומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. ועיין להר"ג אפשטיין במבוא לנוסח המשנה, עמ' 972 שכתב, כי הנוסח 'והכהנים וכו' לא היה במשנה אלא הוסיפוהו מתוך סדרי העבודה, שהיו נאמרים מימים ראשונים בלשון המשנה, כיומא		

פיוטי יוסי בריוסי			
קפץ ונתנמם קשר שני	על שני השעירים והצריך בקול רם	זה לשם יהיה חטאת בראש המשתלח הפכו למדקר	אזכיר גבורות אלוה
210	מכל חטאתיכם לפני השם. והכהנים והעם, העומדים בעזרה והמשתלחים בהיכל, בזמן ששומעים את־השם המפורש המפורש שיצא מפי כהן גדול בקדושה ובטהרה היו כורעים ומשתחרים ונופלים על־פניהם ואו' ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. אף הוא מתכוון לגמור את השם פנגד המברכים ואומר להם: תטהרו.	קָם וּבָא לוֹ	שְׁנֵיהּ אֶצֶל פְּרוֹ וְסַמְךָ שְׁתֵּי יָדָיו עָלָיו וְהַתְנַדָּה
215	קדמה לשער איתון לצפון מזרח וילווהו בכבוד כהני משנה.	215	נְכַף הִיָּה אוֹמֵר אֲנָא הַשֵּׁם יְהוּה חֲטָאֵי עֹיִתֵי פִּשְׁעֵי לִפְנֵיךָ אֲנִי וּבֵיתִי וּבְנֵי אֹהֲרָן עִם קְדוּשַׁתְךָ אֲנָא בְּשֵׁם יְהוּה כְּפָרְנָא לְחֲטָאִים וְלַעֲוֹנוֹת וְלַפִּשְׁעִים שְׁחֲטָאֵי שְׁעֻיִתֵי שְׁפִשְׁעֵי לִפְנֵיךָ אֲנִי וּבֵיתִי וּבְנֵי אֹהֲרָן עִם קְדוּשַׁתְךָ כְּפָתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדְךָ כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם לְטַהַר אֶתְכֶם מִכָּל חֲטָאֵי־תִיכֶם לִפְנֵי יְהוּה. וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם הָעוֹמְדִים בְּעֲזָרָה פִּשְׁעַת שְׁהָיוּ שׁוֹמְעִים אֶת־הַשֵּׁם הַמְּפֹרָשׁ יוֹצֵא מִפִּי כ"ג בְּקְדוּשָׁה וּבְטָהֳרָה הָיוּ כוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִּים וְנוֹפְלִים עַל־פְּנֵיהֶם וְאוֹמְרִים בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. וְאֵי הוּא הִיָּה מִתְּכוּוֹן לְגַמֹּר אֶת־הַשֵּׁם אַחַר הַמְּבָרְכִים וְאוֹמֵר לָהֶם: תִּטְהָרוּ.
205	קימת שעירים קולבצם על יד קחתו בקימין קשי מעללי דור הלא שם היתה וטרף ומעלה זה להי עולם גורלות וקה. ראש בית אב ישיח הגביה מינדה, ראש בית אב ישיח הגביה שמאלה.	220	רְצָחוֹ כְּדָת וְקָבֵל דָּם כְּכֵלִי וְאַחַר יִמְרִינּוּ בְּמַעֲלוֹת אוֹלָם
209	נו ע"ב, 'שבעת ימים' (אלבוגן, טורדיען, 103) וסדר 'אתה כוננת' (עיטור ה' יוח"ב, ד ודרשו, קה, א). ויש שהוסיפוהו כאן בפ"ג, על יד המשנה שלנו, ויש ששינו הלשון, ויש שהוסיפוהו בפ"ג.	209	קפץ – מהיר, כמו: זקנה קפצה עליו (תענית ה, ע"ב). ונתנם על שני השעירים וכו' – כמו ששנו יומא פ"ד מ"א: נתנם (כך הגירסא במשנה בירושלמי, ובמשניות ראם: נתנו, ועיין שינויי נוסחאות שם) על שני שעירים ואומר לה' חטאת.
210	קדמה לשער איתון וכו' – כמו ששנו ביומא פג מ"ט: בא לו למזרח העזרה לצפון המזבח, הסגן מימינו וראש בית אב משמאלו. אלה כהני משנה, אשר ילווהו בכבוד, מבין האולם ולמזבח. שער איתון – יחזקאל מ, טו. הוא שער התוך. עי' ירושלמי עירובין פ"ה ה"א.	210	קשר שני וכו' – שם פ"ד מ"ב: קשר לשון של זוהרית בראש שעיר המשתלח והעמידו כנגד בית שלוחו ולנשחט כנגד בית שחיטתו. בבבלי יומא ע"ב מפרשים את היריבור זלנשחט כנגד בית שחיטתו שקשרו לו לשון כנגד צווארו. אבל מהדרי הפייטן משמע שפירש, שאת שעיר החטאת העומד לשחיטה מעמיד כנגד בית שחיטתו, וזה פירוש שהתלמוד דוחהו. ומכאן ראה שהפייטן ארץ ישראלי ולא ראה את הבבלי. ועיין במבוא.
211	קימת שעירים וכו' – עמידת שעירים, ששם עמדה, כמו ששנו שם: ושם שני שעירים וקלפי היתה שם ובה שני גורלות, של אשכרוע היו ועשאו בן גמלא של זהב. וכינה הקלפי: כלי בית הנחת גורלות. עיין ר"מ זכס בקובץ מעשי ידי גאונים קדמונים, לראזענבערג, עמ' 87.	211	קם ובא לו וכו' – שם פ"ד מ"ב: בא לו אצל פרו שנייה וסמך שתי ידיו עליו ונתורה (כך הגירסא במשנה שבירושלמי, ובמשניות ראם: וסומך. ומתורה. ועיין בשינויי נוסחאות שם גם גירסת והתורה). אנה השם – שם הויה הכתוב אחריו אינו במשניות, וכן שם הויה הכתוב בשורה שלאחריה לאחר אנה בשם. לעניין נוסח הוידוי עיין בביאור למעלה לשורות 195–203.
212	קובצם – נו"א: קובצם. על יד – ע"ד משלי יג, יא. וטרף ומעלה וכו' – כמו ששנו ביומא פ"ד מ"א: טרף בקלפי והעלה שני גורלות, אחד כתוב עליו לשם ואחד כתוב עליו לעזאול. להי עולם – לשם, ע"ד הניאיל יב, ז. למיתת צוק – לעזאול, וכך שנו ביומא פ"ו מ"ד: עשר סוכות מירושלם ועד צוק.	212	אנא השם – שם הויה הכתוב אחריו אינו במשניות, וכן שם הויה הכתוב בשורה שלאחריה לאחר אנה בשם. לעניין נוסח הוידוי עיין בביאור למעלה לשורות 195–203.
207	קחתו בימין פור וכו' – אם כהן גדול לוקח בימינו את הגורל שכתוב עליו לשם, כמו ששנו שם פ"ד מ"א: אם של שם עלה בימינו הסגן אומר לו אישי כהן גדול הנבה ימנך. חוקו – כירושלמי יומא פ"ד ה"א (מא, ב). ורא אמרה חוקים היו.	221	רצחו – שחטו, כמו קרצו, יומא פ"ג מ"ה. ובבבלי לב, ב: מאי קרצו, אמר עולא לינשא דקטילא הוא. וקבל דם וכו' – שם פ"ד מ"א: שחטו וקבל במזרח את רמו ונתנו למי שהוא ממרט בו על הרובד הרביעי שבהיכל. בבבלי יומא מ"ג ע"ב נתקשו בלשון זה של המשנה, רוב יהודה מגיה הגירסא, ואומר: תני של היכל. ופירש רש"י: כשיוצא מן ההיכל לעזרה מונה את הרובדיו והוי האי רביעי להיכל. והפייטן שלא ראה את הבבלי אינו משתמש בהגהה של רב יהודה, אלא מפרש את דברי המשנה, שהממרט היה עומד: במעלות האולם אלו המעלות שבעזרה שהיו עולים בהן מן העזרה לאולם ולהיכל. וכן אומר הירושלמי (יומא פ"ד ה"ג: מא, ג) שהכוונה לעזרה: כיני מתניתא על הרובד הרביעי שבעזרה. אבל הפייטן קלל ולא הזכיר מניין הרובד. ועיין מבוא לנוסח המשנה, אפשטיין, 328–330.
208	קשי מעללי דור בשמאלו אם יעל – כלומר אם בגלל עוונות הדור עלה גורל של שם בשמאל, והוא אינו סימן יפה. כמו שאמרו בירושלמי פ"ו ה"ג (מג, ג): כל ימים שהיה שמעון הצדיק קיים גורל של שם עולה בימין, משמת שמעון הצדיק פעמים בימין פעמים בשמאל. ראש בית אב ישיח וכו' – כמו ששנו במשנה ביומא פ"ד מ"א: ואם של שם עלה בשמאלו ראש בית אב אומר לו אישי כהן גדול הגבה שמאלך.	220	אנא השם – שם הויה הכתוב אחריו אינו במשניות, וכן שם הויה הכתוב בשורה שלאחריה לאחר אנה בשם. לעניין נוסח הוידוי עיין בביאור למעלה לשורות 195–203.

שְׁלֹמוֹ כֶּדָת	הַזְיוֹת פְּנִימָה	בְּלָלִים וַיֵּצֵא	לְחַטָּא מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת.
שִׁיתְחִיל מִקְרָן	צְפוּנָה מִזְרָחָה	וּבִמְקוֹם יִגְמור	שֶׁם יְזֶה שְׁבַע
245 שׁוֹפֵף שָׂאָר פְּחוּז	בֵּיטוֹר פְּנֵי פֶתַח	כִּי כִּם יִכְפֹּר	עַל עֲזֹרַת הַקֶּדֶשׁ.

וְאַחַר כֵּךְ בָּא לוֹ אֶצֶל שַׁעֲרֵי הַמִּשְׁתַּלַּח וְסוּמְפָה שְׁמִי יָדְיוֹ עָלָיו וַנִּתְּנָה בְּעֵדֵינוּ סוּמְפָה שְׁמִי יָדְיוֹ עָלָיו וַמִּתְּנָה בְּעֵדֵינוּ וְכֵךְ הָיָה אוֹ' אֲנָא הַשֵּׁם חֲטָאוּ עוֹו פִּשְׁעוּ לְפָנֵינוּ עֲמָה בֵּית יִשְׂרָאֵל אֲנָא הַשֵּׁם כִּפֹּר נָא סִלַּח נָא לְחַטָּאִים לְעוֹנוֹת וּלְפִשְׁעֵים שְׁחַטָּאוּ שְׁעוּ לְפָנֵינוּ עֲמָה בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּכְת' בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדָה כִּי בְיוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר עָלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטָּאֵיכֶם לְפָנֵי הַשֵּׁם תִּטְהָרוּ. וְהַכֹּהֲנִים וְהַעֲמִידִים בְּעֲזָרָה וְהַמְשַׁמְשִׁים בְּהִיכָל בְּזִמְנֵן שְׁשׁוּמְעֵים אֶת הַשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ הַמְפֹאָר שִׁיּוּצָא מִפִּי כְהֵן

243 שלמו – לאחר ששלמו. היות פנימה – היות שלפניי לפנים ועל הפרוכת. בללם – שם פ"ה מ"ד: עירה דם הפר לתוך דם השעיר. ויצא לחטא וכו' – שם פ"ה מ"ה: ויצא אל המזבח אשר לפני ה' (ויקרא טז, יח) זה מזבח הזהב, התחיל מחטא ויורד.

244 שיתחיל מקרן וכו' – שם פ"ה מ"ה: מהיכן הוא מתחיל, מקרן מזרחית צפונית. שיתחיל – כך המצוה שיתחיל מקרן וכו'. והוא לשון תשובה לשאלת המשנה: מהיכן הוא מתחיל. ובמקום יגמור וכו' – בקרן דרומית מזרחית, והוא כמאן דאמר בירושלמי פ"ה ה"ז (מב, ד), שהוא נותן בצד דרומי. ועיין בבבלי יומא נט ע"א: דכולי עלמא מיהא היכא דגמרון מתנות דקרנות התם יהיב על גגו, מאי טעמא אמר קרא (ויקרא טז, יט): וטהרו וקדשו, מקום טההרו שם קדשו. שם יזה שבע – משנה יומא פ"ה מ"ו: הוזה על טהרו של מזבח שבע פעמים.

245 שופך שאר בחוץ – שם פ"ה מ"ו: ושירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון. ביסוד פני פתח – כמו שדרשו בספרא ויקרא, דיבורא דחובא, סוף פרשה ג (מדורת א"ה ווייס דף יח, ב): אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד (ויקרא ד, יח), זה יסוד מערבי. על עזרת הקדש – כך דרשו בירושלמי יומא פ"ה ה"ז (מג, א): יכפר (ויקרא טז, לג), אף על העזרות, מה אית לך כפרה בעזרות, לא השיריים.

246 ואחר כך בא לו וכו' – משנה יומא פ"ו מ"ב. ותיבות אחר כך אינן מן המשנה. ונתורה – כך הגירסא במשנה בירושלמי, ובמשניות ראם: ומתורה כמו בשו' 247, ועיין שינויי נוסחאות שם. ותיבת בעדינו אינה מן המשנה. סומך וכו' בעדינו – כפל דברים.

247–254 וכו' היה אומר וכו' ואומר להם תטהרו – משנה יומא פ"ו ומ"ב. ועיין בביאור למעלה לשורות 195–203.

247–248 חטאו עוון פשעו – כך הנוסח בספרא, אחרי מות, פרשה ד, ו. ובמשנה פ"ו מ"ב: עוון פשעו חטאו. השם כפר – כך בספרא, אבל במשנה: בשם כפר. סלח נא – אינו בספרא ולא במשנה.

248–249 לחטאים לעונות ולפשעים שחטאו שעונו (צ"ל: ושפשעו) – בספרא: לחטאים ולעונות ולפשעים שחטאו ושעונו ושפשעו, אבל במשנה: לעונות ולפשעים ולחטאים שעונו ושפשעו ושחטאו. ככתוב – ויקרא טז, ל. עבדך – במשנה: עבדך לאמר.

250–254 והכהנים וכו' תטהרו – בספרא אין כל זה, אלא: והם עונים אחריי ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

251–255 והמשמשים בהיכל – אינו במשנה. בזמן ששומעים – במשניות ראם בשינויי נוסחאות מובאת

212 בכ"י שן לא נכתב נוסח הוידוי אלא נרשם: ואומר כדלעיל. וכן אינו בכ"י טשפ, ונרשם רק לשון ההקדמה: וכך ה' או. וכן בכ"י טשפ ל וכך היה אומר. ובכ"י ל הושלם בקולמוס אחר: ובני אהרן עם קדושיך, לציין שכוללים בוידוי זה בני אהרן. קו וכך היה אומר (וידוי עצמו וביתו ובני אהרן) כו' עד תטהרו. ובכ"י טשפ קיצרו כך: אנא בשם עויתי פשעתי חטאתי ובני אהרן עם קדושיך אנא בשם כפר ובני אהרן עם קדושיך ככ' בתו' כי ביום הזה: והכהנים והעם:

[287]

ונופלים והוא מתכוין וסולח לשבט משרתיך. השם – שו בשם. שם הויה כתוב רק בכ"י שן באותיות דפוס גדולות.

213 שו בר ס קדושיך. בשם – שו השם. שם הויה כתוב רק בכ"י שן באותיות דפוס גדולות. לחטאים ולעונות ולפשעים – בר ס על החטאים ועל העונות ועל הפשעים.

215 כי ביום עד לפני ה' שבושורה 216 נתקצר בכ"י שן, ונכתב: כי ביום וכו'.